

УДК 621.31: 330.131.5

**СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ І СУСПІЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ
ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ**

*Д. С. Кадермеєва, здобувач, Донецький національний університет,
Kadertyeyeva.Dilyara@gmail.com*

Визначені загальні технологічні й організаційно-економічні особливості функціонування електроенергетики і виявлена їх специфіка в національній економіці України. На такій основі обґрунтований єдиний критерій суспільної ефективності електроенергетики. За його допомогою встановлений зв'язок специфічних особливостей функціонування електроенергетики України з видами її суспільної ефективності в сфері виробництва, розподілу, обміну й споживання електроенергії.

Ключові слова: електроенергія, технологія, оптовий ринок, ціна, тариф, суспільна ефективність, виробництво, розподіл і обмін, споживання.

Постановка проблеми. З точки зору національної економіки, як макроекономічної системи, єдиним критерієм суспільної ефективності її функціонування є задоволення потреб суспільства і кожного її члена. Задоволення їх електроенергетичних потреб залежить від ефективності електроенергетичної галузі, на яку здійснює певний вплив специфіка її функціонування. Визначення їх зв'язку має суттєве значення як для оцінки, так і для підвищення ефективності функціонування електроенергетики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначенню специфіки і її взаємозв'язку з ефективністю функціонування в електроенергетиці присвячено багато робіт, але в них така проблема досліджується фрагментарно. Наприклад, деякі вітчизняні автори специфіку функціонування галузі розглядають лише на рівні підприємства [7]. Російські вчені пов'язують техніко-економічні особливості електроенергетики лише із суспільними функціями галузі і розглядають вплив технологій на економіку енергетичного виробництва [1]. Однак, як аргументовано у роботі [6], суспільна ефективність електроенергетики є багатомірною категорією. Її соціальна, економічна та екологічна складові формуються в процесі виробництва, розподілу й обміну та споживання електроенергії і мають зовнішній і внутрішній вимір ефективності. Відсутність чіткого уявлення про зв'язок специфіки функціонування галузі із різноманітністю видів та єдиного критерію суспільної ефективності електроенергетики призводить до некоректності оцінок і неадекватних управлінських рішень щодо її підвищення.

Формулювання мети статті. Метою даної статті є визначення специфічних особливостей функціонування електроенергетики України, встановлення на їх основі єдиного критерію суспільної ефективності галузі та їх зв'язку з усіма видами ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Специфіка функціонування електроенергетики будь якої країни визначається, насамперед, загальними технологічними особливостями. Такою, насамперед, є різноманітні технології її виробництва. В різних країнах їх сукупність може відрізнитися, що об'єктивно обумовлено наявністю при-

родних ресурсів, розвитком технологічного способу виробництва та іншими причинами [1]. Наприклад, в Україні електроенергія в основному виробляється тепловими електростанціями (ТЕС) і теплоелектроцентралями (ТЕЦ), атомними електростанціями (АЕС), гідроелектростанціями (ГЕС), вітровими й сонячними електростанціями (ВЕС й СЕС) та за іншими технологіями. В Австралії електроенергія виробляється в основному тепловими електростанціями, оскільки її гідроенергетичний потенціал невеликий. Разом із тим, в країні дотепер немає жодної атомної електростанції через достаток традиційних енергоносіїв, а також негативне відношення населення [12].

Іншою особливістю є специфічність електроенергії, як виду товару, що не можна накопичувати у виді запасів [1]. Тому обсяг товарної електроенергії дорівнює обсягу її вироблення за виключенням внутрішнього споживання. Це справедливо і для постачальників електроенергії. Крім того, об'єктивно існують втрати електроенергії, які неминуче виникають при фізичному розподілі (передачі) електроенергії від виробника за магістральними електричними мережами до пунктів підключення місцевих (локальних) мереж, за якими вона надходить до споживачів. Розрізняють технологічні та комерційні втрати електроенергії. Технологічні втрати обумовлені об'єктивними процесами передачі, розподілу й трансформації електроенергії. Вони визначаються розрахунковим шляхом. В реальних умовах обсяг відпущеної електроенергії і технологічні втрати визначаються з похибками. Це обумовлює склад комерційних втрат, що пов'язані із недосконалістю обліку спожитої електроенергії. У цілому технологічні і комерційні втрати (V_{ea}) визначаються як різниця між обсягом спожитої і товарної (виробленої й призначеної для реалізації) електроенергії [7].

Технологічна специфіка функціонування електроенергетики визначають загальні організаційно-економічні особливості галузі. Такими є наявність виробників, диспетчера і постачальників електроенергії. Різниця ціна електроенергії за технологіями виробництва, як правило, обумовлює наявність оптового постачальника, що їх усереднює за

допомогою оптової ринкової ціни, за якою роздрібні постачальники купують електроенергію у оптового постачальника і далі враховується у роздрібному тарифі, за яким електроенергія реалізується споживачам. В кожній країні існують декілька видів тарифів, що обумовлюється наявністю різних класів споживачів, але все їх різноманіття можна розділити на дві групи – регульовані і не регульовані роздрібні тарифи. За таким підходом організовано ринок електроенергії України, де за регульованими і нерегульованими тарифами електроенергія постачається різним класам споживачів (узагальнено – побутовим і не побутовим), які її використовують для забезпечення власних потреб [7].

Крім загальних в кожній національній економіці існують і специфічні організаційно-економічні особливості функціонування електроенергетики [7]. Вони визначаються відповідним законодавством країни. В Україні основним документом, що регламентує функціонування електроенергетики є Закон України «Про електроенергетику». За ним основними учасниками оптового ринку електроенергії (ОРЕ) є енергогенеруючі компанії та постачальники електроенергії. Єдиним оптовим електропостачальником є ДП «Енергоринок», якому всі виробники продають електроенергію (модель «єдиного покупця»). Електроенергія, що продається ДП «Енергоринок», купується енергопостачальниками, які продають її споживачам на роздрібному ринку електроенергії [3]. За правилами здійснення господарської діяльності з постачання електроенергії оплата за її споживання відбувається за нерегульованим і регульованим роздрібним тарифом [8, 9]. Державне регулювання у сфері енергетики здійснює відповідна національна комісія (НКРЕ), порядком організації діяльності якої визначається Законом України «Про природні монополії» [4].

За даними ДП «Енергоринок» [2] станом на 1 січня 2013 р. до складу учасників ринку входять:

1. 113 виробників електроенергії, з яких:
  - національна атомна енергетична компанія «Енергоатом», що поєднує 4 АЕС;
  - 5 енергогенеруючих компаній, які ма-

ють 14 ТЕС;

- одна енергогенеруюча компанія гідроелектростанцій, яка поєднує 10 найбільших ГЕС;

- 34 ТЕЦ та інші виробники малої потужності (блок-станції);

- 10 ВЕС і 62 інших виробників різних форм власності, що виробляють електричну енергію з альтернативних (поновлюваних) джерел енергії, у тому числі 37 малих ГЕС та 25 СЕС.

Технологічна структура виробництва електроенергії в Україні є стабільною. В ній найбільшу питому вагу мають АЕС і ТЕС – близько 87%. На ГЕС і ТЕЦ (майже в рівній мірі) разом приходиться близько 13%, а виробництво з альтернативних джерел є зовсім незначним. Слід зазначити, що тарифи продажу електроенергії в ОРЕ забезпечують її виробникам, навіть ТЕС із високою вартістю палива і ступенем зносу основних засобів, певний прибуток і кошти на реконструкцію і модернізацію за рахунок цільової надбавки, частка якої постійно зростає (табл. 1).

2. Оптовий постачальник електроенергії ДП «Енергоринок», який забезпечує функціонування ОРЕ, зокрема, розроблення графіку навантаження, визначення оптової ринкової ціни, здійснення розрахунків з виробниками. При цьому в структурі оптової ринкової ціни також існує цільова надбавка на реконструкцію і модернізацію, частка якої постійно знижується (табл. 2). Крім неї існують і дотаційні сертифікати, як різновид компенсації енергопостачальникам, збитків від постачання електроенергії окремим категоріям споживачів, переважно населенню. Їх частка відносно стабільна.

Таблиця 1
Структура тарифу ТЕС, %

Складові тарифу	2008	2009	2010	2011	2012
Паливо	73,4	78,2	72,5	70,5	73,1
Умовно-постійні витрати	19,06	20,84	18,47	17,58	18,13
Прибуток з електроенергії	6,55	0,11	7,00	9,25	4,52
Цільова надбавка (додатковий платіж на реконструкцію і модернізацію)	0,90	0,77	1,96	2,64	4,20

Джерело: [5]

Таблиця 2
Структура оптової ринкової ціни, %

Складові оптової ринкової ціни	2008	2009	2010	2011	2012
Генеруючі компанії ТЕС	40,93	34,24	34,58	37,05	35,58
НАЕК «Енергоатом»	19,45	17,67	16,81	16,03	15,37
Генеруюча компанія ГЕС	2,01	2,11	1,76	1,31	1,79
Теплоелектроцентралі	8,52	9,63	10,95	11,98	11,14
Виробники електроенергії з альтернативних джерел	0,04	0,11	0,30	0,51	1,86
НЕК «Укренерго»	3,85	3,67	3,19	2,82	2,86
Цільова надбавка	5,16	3,66	2,85	2,10	2,07
Дотаційні сертифікати та інше	20,04	28,91	29,56	28,20	29,33

Джерело: [5]

3. Оператор магістральних та міждержавних електромереж ДП «НЕК «Укренерго», який здійснює передачу електроенергії магістральними та міждержавними електричними мережами та диспетчеризацію в енергетичні системи;

4) 250 енергопостачальників різних форм власності, у тому числі:

– енергопостачальники за регульованим тарифом – 42 компанії, які мають власну локальну мережу. Обсяг купівлі електроенергії з ОПЕ складає близько 81%;

– енергопостачальники за нерегульованим тарифом – 208 суб'єктів підприємницької діяльності, що не мають власної електромережі. Обсяг купівлі – близько 19%.

В структурі споживання електроенергії в Україні найбільшу частку мають не побутові споживачі – близько 70%, які в основному споживають електроенергію за регульованим роздрібним тарифом. Населення, яке споживає електроенергію за нерегульованим роздрібним тарифом – близько 20%. Втрати у мережах загального користування складають близько 12%. Така структура споживання є відносно стабільною (табл. 3).

Єдиним експортером електроенергії є Державне підприємство зовнішньоекономічної діяльності «Укрінтеренерго». При цьому експорт здійснюється за цінами нижчими, чим на внутрішньому ринку. Тобто, за низьку ціну експорту доплачують українські споживачі [13]. Крім того,

згідно [8] регульований роздрібний тариф на спожиту електроенергію містить оптову ринкову ціну електроенергії, тариф на її постачання та нормативні витрати електроенергії в мережах. В разі використання стимулюючого регулювання такий тариф визначається за умови вартості спожитої електроенергії необхідним доходом для здійснення діяльності з передачі та постачання електроенергії. Але в будь-якому випадку, втрати електроенергії покривають не побутові споживачі. В результаті вартість спожитої ними електроенергії значно підвищується [7].

Таблиця 3
Структура споживання електроенергії¹, %

Складові структури споживання	2008	2009	2010
не побутовими споживачами	71,2	67,9	68,3
Населенням	16,7	19,8	19,8
втрати у мережах загального користування	12,0	12,2	11,7
	5	1	6

Джерело: [11]

Величина нерегульованого тарифу визначається спільно енергопостачальником за нерегульованим тарифом та споживачем і зазначається у договорі. При цьому нерегульовані тарифи на електроенергію, зазвичай, суттєво нижчі. Тобто споживачі за регульованим тарифом оплачують не тільки втрати, але й частку спожитої електроенергії за нерегульованим тарифом. Однак в масштабах національної економіки не побутові споживачі є переважно проміжними споживачами електроенергії. Тобто витрати на неї переносяться на вартість продукції кінцевого споживання. Отже в остаточному підсумку вартість спожитої електроенергії сплачує населення країни, забезпечуючи економічну ефективність виробництва, розподілу електроенергії та її використання не побутовими споживачами, покриваючи витрати на реконструкцію і модернізацію основних засобів і витрати на екологію в електроенергетиці України.

Вище визначені економічні особливості формування цін і тарифів на електроенергію визначають і специфіку організації розрахунків між учасниками ринку електроенергії України (рис. 1).

Згідно статті 15-1 «Порядок прове-

¹ Примітка: за 2011, 2012 рр. офіційних статистичних даних немає

дення розрахунків на оптовому ринку електричної енергії» Закону України «Про електроенергетику» [3] оплата за спожиту електроенергію поступає на поточні рахунки із спеціальним режимом використання (спеціальний розподільчий рахунок). Вона призначена виключно для розрахунків з учасниками ОРЕ. Абстрагуючись від диференціації нерегульованих и регульованих роздрібних тарифів вартість спожитої електроенергії визначається за їх усередненими значеннями (T_{nm} , T_{pm}) та відповідними обсягами її споживання (V_{nm} , V_{pm}):

$$E_c = V_{pm} T_{pm} + V_{nm} T_{nm} \quad (1)$$

За Законом України «Про електроенергетику» [3] та згідно алгоритму, який встановлюється НКРЕ [10], кошти за спожиту електроенергію (E_c) перерозподіляються на:

- поточні рахунки електропередавальних організацій згідно тарифу на передачу і обсягів переданої електроенергії, що включаються до розрахунку регульованого роздрібного тарифу енергопос

чальника (E_n);

- поточні рахунки енергопостачальників:

$$E_{pn} = \alpha_{en} E_c - E_n, \quad (2)$$

де α_{en} – норматив відрахувань коштів на поточний рахунок енергопостачальників;

Залишок коштів ($(1 - \alpha_{en}) E_c$) переводиться на поточний рахунок із спеціальним режимом використання ДП «Енергоринок». З нього за законом України «Про електроенергетику» [3] та алгоритмом, який встановлюється НКРЕ [10], кошти перерозподіляються виключно на поточні рахунки:

- диспетчера електроенергетичної системи НЕК «Укренерго» (E_d);

- виробників електричної енергії (ТЕС, ГЕС, АЕС й інші виробники):

$$E_m = (1 - \alpha_{on})(1 - \alpha_{en}) E_c - E_d \quad (3)$$

- особам, які мають право на отримання коштів з інвестиційної складової (цільової надбавки) оптової ринкової ціни на електроенергію (E_{un});

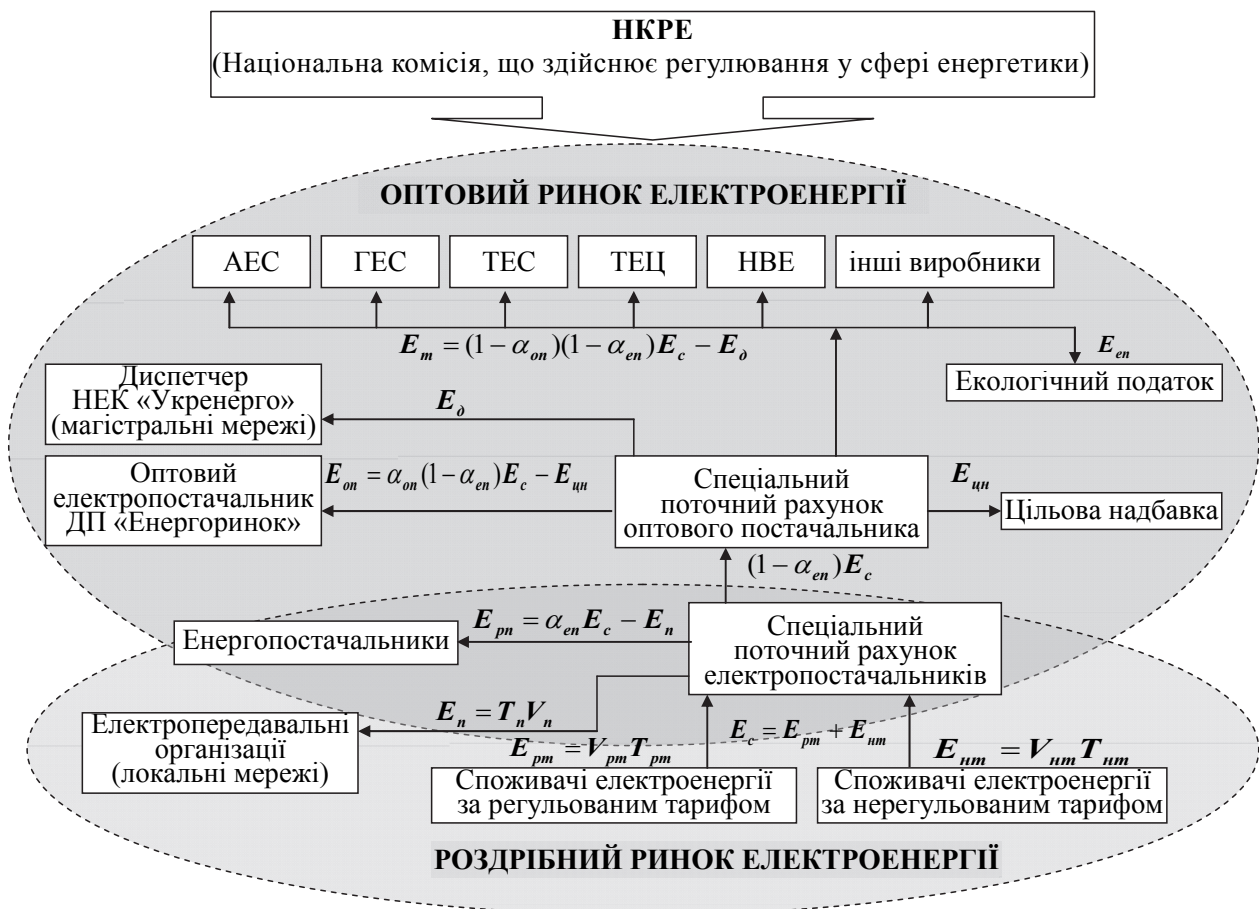

Рис. 1. Загальна схема розподілу вартості спожитої електроенергії в Україні (побудовано за даними [2; 3№10])

– оптового електропостачальника
 $E_{on} = \alpha_{on}(1 - \alpha_{en})E_c - E_{un}$, (4) де α_{on} – норматив відрахувань коштів на поточний рахунок оптового постачальника електроенергії.

Таким чином, за схемою на рис. 1 частка вартості спожитої електроенергії повертається у вигляді доходів від її реалізації суб'єктам її виробництва та розподілу, у тому числі і передачі електричними мережами. Оскільки електроенергію не можна накопичувати у вигляді запасів, то існує баланс між вартістю спожитої електроенергії та відповідними доходами суб'єктам ОРЕ, що формується за рахунок реалізованої електроенергії:

$$E_c = E_m + E_d + E_{un} + E_{on} + E_{pn} + E_n \quad (5)$$

Оскільки електроенергію не можна накопичувати у вигляді запасів, то вся вироблена електроенергія витрачається на споживання з метою задоволення потреб в електроенергії. З урахуванням експорту-імпорту вартість спожитої електроенергії (E_c) визначається як різниця між вартістю виробленої електроенергії (E_e) і чистим експортом (E_{ce}):

$$E_c = E_e - E_{ce} \quad (6)$$

Слід зазначити, що фінансування діяльності НКРЕ здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, де

основним джерелом їх формування є податки, у тому числі на доходи усіх учасників ОРЕ. Отже доходи учасників ОРЕ прямо або опосередковано залежать від вартості спожитої електроенергії. Від її вартості залежать результати господарської діяльності не побутових споживачів, в певній мірі рівень життя населення країни та витрати на екологію, тобто усі складові суспільної ефективності електроенергетики.

Таким чином, резюмуючи специфіку і особливості функціонування електроенергетики України, єдиним критерієм, що пов'язує усі види і критерії її суспільної ефективності, є вартість спожитої електроенергії. Слід зазначити, що такий критерій враховує і певні специфічні особливості функціонування електроенергетики, якими є включення вартості виробництва і розподілу електроенергії, в тому числі і її втрат у електричних мережах до вартості спожитої електроенергії.

Для встановлення зв'язку специфіки організаційно-економічних особливостей розподілу вартості спожитої електроенергії із видами суспільної ефективності електроенергетики України використано часткові критерії, які запропоновані у роботі [6] (див. табл. 4). Такими критеріями для сфери виробництва є:

Таблиця 4

Види і критерії суспільної ефективності електроенергетики України

Сфери суспільного відтворення	Види (складові) суспільної ефективності електроенергетики ($\frac{\text{зовнішні}}{\text{внутрішні}}$)		
	економічна ефективність	соціальна ефективність	Екологічна ефективність
Виробництво	обсяг і вартість усієї виробленої електроенергії	обсяг і вартість реалізованої електроенергії кінцевому споживачу	забруднення навколишнього середовища при виробництві електроенергії
	прибуток від реалізації виробленої електроенергії	оплата праці найманих працівників, зайнятих виробництвом електроенергії	
Розподіл та обмін	обсяг і вартість розподіленої та реалізованої електроенергії не побутовим споживачам	вартість розподіленої і реалізованої електроенергії побутовим споживачам (населенню)	витрати на екологію в електроенергетиці
	прибуток постачальників електроенергії у тому числі і електропередавальних організацій, та диспетчера електроенергетичної системи	оплата праці найманих працівників, зайнятих постачанням електроенергії	
Споживання	обсяг і вартість спожитої електроенергії не побутовими споживачами	обсяг спожитої електроенергії побутовими споживачами (населенням)	
	прибуток від господарської діяльності не побутових споживачів	вартість спожитої електроенергії побутовими споживачами (населенням)	

Джерело: [6]

– зовнішню економічну ефективність визначає вартість виробленої електроенергії (E_e) і вартість товарів, робіт та послуг проміжного і кінцевого споживання, виробництво яких здійснюється з метою задоволення потреб суспільства і кожного його члена;

– для зовнішньої соціальної ефективності поряд із вартістю виробленої електроенергії (E_e) більше значення має вартість товарів, робіт та послуг кінцевого споживання;

– внутрішню економічну ефективність визначає прибуток, як синтетичний результат відповідних витрат і вартості реалізованої виробниками електроенергії (E_m);

– внутрішню соціальну ефективність виробництва електроенергії визначають відповідні витрати на оплату праці та вартість виробленої електроенергії (E_e).

Для сфери розподілу й обміну:

– зовнішня економічна ефективність залежить від вартості розподіленої і реалізованої електроенергії не побутовим споживачам у структурі у вартості товарної електроенергії (E_m);

– для зовнішньої соціальної ефективності значення має вартість розподіленої і реалізованої електроенергії населенню у структурі вартості товарної електроенергії (E_m);

– внутрішню економічну ефективність визначає прибуток постачальників електроенергії, в тому числі і електропередавальних організацій, диспетчера, як синтетичний результат їх витрат і доходів від господарської діяльності, які формуються з відповідних відрахувань з вартості реалізованої споживачам електроенергії (E_{on} , E_{pn} , E_n , E_d);

– внутрішня соціальна ефективність визначається відповідними витратами на оплату праці та доходами постачальників електроенергії, в тому числі і електропередавальних організацій, і диспетчера, які є відповідними відрахуваннями їм з вартості реалізованої споживачам електроенергії (E_{on} , E_{pn} , E_n , E_d).

Для сфери споживання:

– зовнішня економічна ефективність залежить від вартості спожитої електро-

енергії не побутовими споживачами та від обсягів виробництва товарів, робіт та послуг як проміжного, так і кінцевого споживання;

– внутрішня економічна ефективність визначається прибутком від господарської діяльності не побутових споживачів. На нього впливає вартість спожитої електроенергії, яка є складовою елемента їх матеріальних операційних витрат, що повертаються в складі доходів від господарської діяльності;

– зовнішня соціальна ефективність залежить від вартості спожитої електроенергії населенням та вартості товарів, робіт та послуг кінцевого споживання;

– внутрішня соціальна ефективність визначається вартістю спожитої електроенергії населенням та їх доходами.

У свою чергу, екологічна ефективність електроенергетики визначається:

– критерієм зовнішньої екологічної ефективності є забруднення навколишнього середовища, яке традиційно оцінюється за обсягами шкідливих викидів, що при стійкій технологічній структурі виробництва залежать від обсягів виробленої електроенергії;

– зниження шкідливих викидів залежить від витрат на екологію, які формуються з податків виробників за забруднення навколишнього середовища (E_{en}) та відрахувань на реалізацію екологічних інвестиційних проектів, що визначаються розміром цільової надбавки до оптової ринкової ціни електроенергії (E_{un}). Отже, внутрішня екологічна ефективність електроенергетики залежить від суми внутрішніх відрахувань на заходи щодо зниження шкідливих викидів у вартості спожитої електроенергії (E_e).

Висновки. Специфікою організаційно-економічних особливостей функціонування електроенергетичної галузі України є фінансування господарської діяльності учасників оптового ринку електроенергії України, що здійснюється за рахунок державного регулювання процесу розподілу вартості спожитої електроенергії, відпущеної населенню й не побутовим споживачам за нерегульованими і регульованому тарифам, де за рахунок останнього покриваються не тільки технологічні втрати в електричних мережах, але й комерційні втрати, які пов'язані з не-

досконалістю обліку електроенергії.

В остаточному підсумку вартість спожитої електроенергії оплачує населення країни, оскільки є основними користувачами продукції кінцевого споживання, до якої опосередковане входить вартість електроенергії, яка включається до вартості продукції проміжного споживання. Це забезпечує економічну ефективність виробництва, розподілу й обміну, а також використання електроенергії не побутовими споживачами, та покриває витрати на реконструкцію й модернізацію основних засобів і екологію в електроенергетиці України.

Таким чином, вартість спожитої електроенергії є єдиним критерієм суспільної ефективності електроенергетики, який поєднує її зовнішню й внутрішню економічну, соціальну і екологічну складову в сфері виробництва, розподілу, й обміну, та споживання. Встановлений між ними зв'язок дозволяє розробити методичний підхід до її комплексної оцінки, збалансований за усіма видами ефективності, що є напрямком подальших досліджень.

Література

1. Гительман Л. Д. Энергетические компании: Экономика. Менеджмент. Реформирование / Л. Д. Гительман, Б. Е. Ратников: в 2 т. – Екатеринбург : Изд-во УрГУ, 2001. – Т. 1. – 376 с.
2. Головна сторінка. Про ОРЕ України. ОРЕ – договірне об'єднання. Учасники ОРЕ [Електронний ресурс] / Державне підприємство «Енергоринок». – Режим доступу: <http://www.er.gov.ua/doc.php?p=2656>.
3. Закон України «Про електроенергетику» від 16.10.1997 № 575/97-ВР [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/575/97-вр>.
4. Закон України «Про природні монополії» від 20.04.2000 № 1682-III [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1682-14>.
5. Звіт про результати діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики у

2012 році [Електронний ресурс] / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики. – Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua/?id=6326>.

6. Кадермеєва Д. С. Система видів суспільної ефективності: критерії ефективності електроенергетики України / Д. С. Кадермеєва // Економіка промисловості. – 2012. – № 3–4(59–60). – С. 361–365.

7. Канарская Н. В. Оценка и обоснование эффективности деятельности электропоставляющего предприятия: моногр. / Донецкая гос. академия управления / Н. В. Канарская, Г. Е. Куденко, В. Н. Беленцов, С. И. Севостьянова. – Севастополь : Вебер, 2003. – 171с.

8. Постанова Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України «Про затвердження Умов та Правил здійснення підприємницької діяльності з постачання електричної енергії за регульованим тарифом» від 13.06.1996 № 15/1 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0433-96>.

9. Постанова Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України «Про затвердження Умов та Правил здійснення підприємницької діяльності з постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом» від 12.08.1996 № 36 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0448-96>.

10. Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері електроенергетики України «Про затвердження Порядку визначення відрахувань коштів на поточні рахунки постачальників електричної енергії за регульованим тарифом та на поточний рахунок із спеціальним режимом використання оптового постачальника електричної енергії» № 700 від 13.06.2013 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1168-13>.

11. Статистична інформація. Промисловість. Виробництво та розподілення електроенергії, тепла, газу, води. Електробаланс (2001–2010рр.) [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

12. Фортов В. Е. Энергетика в современном мире / В. Е. Фортов, О. С. Попель. – Долгопрудный : ИД «Интеллект», 2011. – 168 с.

13. Шевцов А. Ринок електроенергії в Україні. Проблеми вдосконалення [Електронний ресурс] / А. Шевцов, М. Земляний, В. Вербинський (Регіональний філіал НІСД у м. Дніпропетровську). – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/april08/14.htm>.

Определены общие технологические и организационно-экономические особенности функционирования электроэнергетики и выявлена их специфика в национальной экономике Украины. Обоснован единый критерий общественной эффективности электроэнергетики, с помощью которого установлена связь специфических особенностей функционирования электроэнергетики Украины с видами ее общественной эффективности в сфере производства, распределения, обмена и потребления электроэнергии.

Ключевые слова: электроэнергия, технология, оптовый рынок, цена, тариф, общественная эффективность, производство, распределение, обмен, потребление.

General technological and business specific features of the electric-power industry operation are determined; its specific character in the national economy of Ukraine is identified. A single criterion of public efficiency of electric-power industry is justified. The relationship between specific particularities of the electric-power industry operation and the types of its public efficiency in sphere of production, distribution, exchange and consumptions is determined with the help of this criterion.

Keywords: electric-power, technology, wholesale market, price, tariff, public efficiency, production, distribution, exchange, consumption.

Рекомендовано до друку д. е. н., проф. Вагоновою О. Г.

Надійшла до редакції 29.11.13 р.